

7-100-100
21-19-1924
588
68

על השתדלות

אחת בסס"ר

בקשר עם פרסום התעודות (דברי-
 תרעה) בדבר היתר העברית בסס"ר, או
 יותר נכון: איסור העברית בסס"ר - יש
 ברצוני לספר כאן על השתדלות אחת לשם
 פתיחת קורסים לעברית במסעבה, אשר
 החתום מטה טפל והשתדל בזה במשך זמן
 רב, ויותר משנתים, וכופו של דבר היה מסת-
 נפש. השתתף בזה גם הפרופ' דוד שור.
 ההיסטוריה הזאת, גם אז שמעתי
 אותן המענות הסתמיות עצמן, הנשנות בת-
 עורות שנתפרסמו, על דת' ועל ציוניות,
 על זה שהשפה העברית אינה אמורה כלל
 וכלל, - והבימה תוכיה, ושלמי החוקים
 הסובייטיים אין כל מעצור וכו' וכו', הצד
 הקיסרי-רני בכל הענין הזה היה, שפעמים
 אחדות במשך השתדלותי נסתתי להאמין
 שהשגתי את מטרתי והייתי בטוח כמעט,
 שהרשיון לפתיחת הקורסים הוא כבר אצלי
 כמונה בקופסא, אלא שככל פעם היה מרחק
 לו כמו עלי-ירי מטה-קסמים מתחת לחטמי
 ממש, והמצב היה הזור לקדמותו.
 ומעשה שהיה כך היה.

עד שנת 1922 אי-אפשר היה אפילו
 לחלום על פתיחת קורסים פרטיים בכלל.
 הלמוד בכל בתי-האולמא בסס"ר היה על-
 פי החוק בחנם, ואסור היה לקבל שכר-
 למוד, אולם במחציתה השניה של אותה
 שנה היציא הנארקומפרום (הקומוניסטריון) להש-
 כלה) חזרה, המתיר פתיחת קורסים פרטיים
 מקצועיים: ללמוד מלאכות, אמנויות, שפות
 זרות וכו', במסעבה צצו פתאום ככמהין

וכפטריות, בכל רחוב ובכל סימטה, קורסים
 שונים ללמוד תפירה, נזירה, ציור, זמרה,
 שפות זרות וכדומה. באיתו זמן הופיע בעמס"ס
 סאמר מאת מנהל היבסקציה לביטן
 על לסוד השפה העברית, ובו כתוב, שאין
 מרשים רק בתי-ספר לילדים, אבל קורסים
 לגדולים, מי"ח ומעלה, שהם בעלי הכרה
 ובעלי כחירה, - שאני, על כמך כל זה
 הגשתי בסוף שנת 1922 בקשה ליבסקציה
 שעל יד הנארקומפרום בדבר פתיחת, שעוריי
 ערב לגדולים ללמוד השפה העברית, בתור
 מורים נרשמו אנונו, קבוצת סטודנטים של
 בתי-ספר פרדוניים גבוהים במסעבה, ואני -
 גם בתור מוסד ומנהל הקורסים.

וכאן מתחילים כל ההרפתקאות והגל-
 גולים של הקנצלריה הרוסית הברוכה.
 ראשית דבר דרשו סכני להוכיח מי
 ומי אני, כלומר: אם ראוי אני להשתמש
 בתנאי זה ואם איצטלא של מנהל-הקורסים
 הולמנני, ואם מהימן אני לזה מצד הכשרות
 הפוליטית, הוגשו תעודות מכתבי-הספר ומחקור
 סים ששימשתי בהם במשך שנים בתור מורה
 וגם מהמחלקה הפוליטית של החוית המער-
 בית שנתניוסתי שזה בתור מורה, נסתתמו
 המענות ונגשו לעצם הענין.

כפי שנתברר לי אחר כך מתוך
 הציונים שעל נבי, נירותי היתה בנידן זה
 ושיבה מיוחדת של היבסקציה הקומוניסטית:
 לביטן, ליטבקוב, מרזין ואסתר פרוזקין,
 מנהל היבסקציה לביטן מסר לי, שלפי תנ-
 ים ידועים ירשו לי את פתיחת-הקורסי.

לשם זה אמנה בבקשה לסתיקת ההשכלה
 המקצועית המוסקבאית (מוסקובסקי)
 ולכשיקבל משם את, הנירות יענה כדור
 ציה חיובית.

ואלה דם, התנאים שהתחייבתי
 (כמובן, בהסכמת החבריו) לטלאותם:
 א) הקורסים נמצאים תחת פיקוד
 התמדי של היבסקציה.
 ב) לקורסים מתקבלים תלמידים
 צעירים סכני יח.

ג) שערי-הערב הם רק ללמוד השפה
 העברית ולא ללמוד הספרות העברית.
 ד) לשעורי-הערב אין שום אופי דתי
 או לאומי.
 ה) כל מרדילמוד צריך להכרך
 ולהתאשר לספרע ע"י היבסקציה.

ו) כל מורה ומורה של הקורסים
 זקוק לאשור מוקדם של היבסקציה.
 ז) על הנהלת הקורסים לנהל ריב-
 טרטיה מדויקת של המתלמידים, בפרט על
 מצבם הסוציאלי, ולהגיש ליבסקציה רשמה
 בכל חודש.

כששאלתי את לביטן: מהו מירושו
 של סעיף ג'?? כיצד אפשר להורות שפה
 בלי סדרות? ענה הלה, שללמוד הספרות
 העברית איני מהימן, ולזה דרוש מרכזיסט
 טהור במאה אחוז (קרי: קומוניסט), כפי
 שאפשר להוכח מכאן היו כל הסעיפים הללו
 ממש, דרקונייני, אולם קבלתי את כלם
 והתמתי עליהם לספרע, חשוב היה לנו אשר
 העברית בלזוי, רצינו בקורסים עבריים סאר
 שרים, ויהיו אצילו מצוטצטים ומקצועיים
 בטטטי-סים.

הנשתי את נירותי בצירוף התנאים
למסקרמוכר. שמש נשלחו להיבסקציה.
שמה הונחה ריוולציה בזה הלשון: מסד
היבסקציה אן כל עכובים לפתיחת הקורסים
ע"י האורה ק. בתנאי מלוי הסעפים וההת-
חיבויות שקבל על עצמי. על פי מצבי
הסוציאלי בעבר ובהווה היה הכנוי חברי
הולם אותי בצרק, ובאמת הייתי רשום
בו בכל נירותי ותעודותי ובשנתיים זה
לגורתי ניתן כמור פתחון מה למקטרים
ונפתחה ככונה פרצה למשטנים. אלה שהיו
בתקופה הוא בססמי יודעים ומבחינים
ומה מה בין חברי לאורה, שיגבי האחרון
היה הכל שרי והיחס אליו היה בבחינת לית
דן ולית דיין...

אולם, כפי שנודע לי אחר כך, לא
הסתפקו היבסקציה ברמז לחור. והפה שהתיר
באן אסר שם, והמלאכה הנקיה והקלה הזאת
נעשתה ע"י אחרים... בסחלקת ההשכלה
הסקצועית המוסקבאית קבלתי לתמהוני הרב
הפחעה כוז: למרות מה שקודם אמרו לי
שם, שאך יקיבל האשור מהיבסקציה, ינתן
לי הרשיון, רחו אחיב את בקשתי בהחלט.
על ספק זה שלמור השפה העברית אינו
כנר סקצועי, אלא שייך לסוג הלמודים
הנותנים השכלה כללית. ובתי-אולפנא שאינם
סקצועיים — אינם מקבלים שכר-למד ואינם
יכולים להיות פרטיים.

והתחילה פרשת העניינים של הליכה
בלרסק ומיתות-דגלים סקנצלריה אחת לשניה
הנכחה סגנה, עם תעודות נוספות ועם
קובלנה חרשה.

אחר כך נתברר לי שעמדתם כלגי

ירידי היתה בכחנת ירעה עד שימתאכי...
השתדלו להציק לי עד כמה שאפשר בד-
חיות שונות, בלך ושוב וכדומה, בדרישות
פרמליות מכל המיני, כיד ה-קנצלריה
הנומלית' הטיבה עליהם, רצו להביאני
לידי כך שאסתלק בעצמי מכל ענין ביש זה.
אולם אני לא הרפתני, רציתי לרעת
מה יהא סיפו של דבר.

כך נמשך היגין יותר משנתיים. אולם
בראשית שנת 1925 בא מקרה בלתי-צפוי
ושם קץ לכל רדב: זה היה כוסן הקצרה,
כש-הנירות' הצאו סקנצלריה אחת כרי
להגישן לשניה, נמסרו לאחד כרי להוסף
עליהם עוד תעודה אחת; להלו נודע פתאום
שבלילה יהיה אצלו חפוש', נזררו ובער את
החמץ שנמצא בדירתו ואנכ רזיוות יתרה
נידונו לשרפה גם כל נירותי...

ככה ננטר הנסיון הזה שלא הצליח.
ככל רנסיונות שנעשו ע"י אחרים לשם אי-
שור העברית בססמי.
מה שצרניו ביותר בכל הענין הזה
היא ה-ישועיות שברבר, דע-מימות הרקה
והשפלות הפעוטה. אין מעויים להניד במ-
רוש שהשפה העברית אסורה, אלא תמיד
מוציאים ומסציאים תואנות ואמתלאות שלא
להרשות שום דבר שיש לו יחס לעברית.
ותמיד ישנה טענה מן המוכן: העברית אינה
אסורה ו-הבימה טוביח'.

ואשר ל-בימה, — הרי כל הקיובים
לה יודעים, בכמה נסיונות נתנסתה וכמה
פרפורים פרפרה כדי לעזור בתוך הגלים
הזירונים של ים המשטמה והשנאה אשר
מסביבה, היא היתה כעצם כנרון, אולם

התביישו לסגרה. לא עבר יום שלא התרו
תחת קיומה ותמיד היתה במצב של הגנה
בלתי-רפוסקה; הגיבו לה סכשולים על כל
צעד ושעל ורק המרץ הכביר של נ. צמה
ומסירותם האין-סופית של חברי הבימה'
עמדו לה להתגבר עליהם.

כשהתכוננה הבימה' לנסוע לחו"ל
היה במחנה היבסקציה' מצבירוח בבחינת
יחר'... הצטערו ש-הבימ' תתפרסם בעולם
הגרול ויצאו מוניטין על ידה גם לעברית
של ס. ס. ר. ומאירך גיפא ידעו שאך
תצא מרוסיה לא תחזור שמה שוב, לא
יתנו לה לחזור, והדבר השני הכריע, —
ורבתה השמחה במחנם.

ובמחנה העבריים גדול היה הצער;
ידעו שעם צאת הבימה' יכבה נר ישראל'
ששרד לפליטה, תעומם הנחלת הלוחשת
האחרונה, ירעך ה-מגדלורי היחרי שהיה
לעבריים בים האיבה לעברית בססמי, כרי
היה גם להם ש-הבימה' לא תחזור לרוסיה,
וכיב הלכ למרץ הרב של אחינו
הרחוקים-הקרובים ברוסיה, ההולך לאיבוד
בהשתדלויות המרובות ובמלחמה דקשה בעד
העברית, עלפי המצב הנוכחי בססמי אין
לה כעט תקנה.

ברם, ערך רב, לא-ישוער, יש למלחמה
זו כשהיא לעצמה, מלחמה שאינה נותנת
לאחינו להשלים עם המצב ומביאתם לידי
תסיסה תמידית, שתפרה ותצמיח גם את
ארמנם הצחיחה.

ומרחיק, אנרנו שולחים להם את
ברכתנו:

חוקו ואמצו!
נהלל.

נ. ד. קרפיבנר